

Značajke groblja Poreč (1920. – 1993.)

***Amorino Poropat
Zdravko Šergo***

*Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, Hrvatska
e-mail: amorino@iptpo.hr; e-mail: zdravko@iptpo.hr*

Jasmina Gržinić

*Sveučilište Jurja Dobrile Pula, Hrvatska
e-mail: jgrzinic@efpu.hr*

SAŽETAK Groblje Poreč unutar ogradnog zida u cijelosti je popunjeno grobovima pa se komunalna služba *Usluga* iz Poreča suočila s velikim problemom gdje na površini postojećeg groblja vršiti sahranu pokojnika. Dokumentirali smo i elaborirali niz pitanja s područja zaštite okoliša obuhvaćenih cjelovitim rješenjem proširenja groblja Poreč, koje bi u dugoročnom vremenskom razdoblju osiguravalo dovoljno prostora za ukop pokojnika i potrebne infrastrukturne sadržaje od parkiranja vozila, park-površina, građevina, do novoplaniranih grobnih polja.

Ključne riječi: groblje, okoliš, namjena površina, infrastruktura.

Primljeno: srpanj 2007.

Pribvačeno: listopad 2007.

1. Uvod

Stanovnici ruralnih naselja i grada Poreča tijekom svoje povijesti pokapali su mrtvace na nekoliko lokacija. Prema dostupnim saznanjima, prva lokacija sahrane mrtvacu od nastanka grada Poreča obavljena je unutar i izvan gradskih zidina (Prelog, 1957). Druga lokacija groblja bila je južno od stare gradske jezgre Poreča, na prostoru zapadno od sadašnje građevine općinskog suda Poreč, ili južno od gradske lučice. Treća lokacija je današnje groblje na prostoru zvanom Žatika. Izgrađeno

je 1920. godine, kad je evidentiran i prvi ukop¹. Od tog perioda pa do konca 1993. godine evidentirano je 1.796 grobova i sahranjeno je 3.359 osoba. Groblje pored svoje osnovne funkcije za ukop mrtvacu, mjesto je za posjetitelje, oproštaj od pokojnika, ceremonije pogreba² i sl. Riječ je o prostornoj cjelini koju prožimaju urbano-sociološki aspekti kroz niz evidentnih pokazatelja. Razni pokazatelji ogledaju se u obuhvatu i značajkama područja i ruralnih naselja čiji stanovnici gravitiraju³ i pokapaju mrtve na groblju Poreč (slika 1.). Ovaj članak izvod je istraživačkog rada (analiza, sistematizacija i obrada podataka s terena, te rada u kabinetu na obradi relevantnih propisa i raznih dokumenata), koji su studijski obrađeni za dugoročni razvoj i uređenje površina groblja.

Groblje je neto površine 1.26 ha, ograđeno zidom i u cijelosti je popunjeno, što je dokumentirano u elaboratu Prethodna i Konačna studija⁴ (Poropat i sur., 1994., 1995.). Upravo stoga u komunalnoj službi *Usluga*⁵ iz Poreča nastao je problem gdje sahranjivati pokojnike kad nedostaje prostora za njihov ukop. Taj problem je potaknuo i glavni cilj ovog rada – predložiti rješenje groblja koje bi u dugoročnom vremenskom razdoblju, prema suvremenim standardima, osiguravalo dovoljno prostora za ukop pokojnika i potrebne infrastrukturne sadržaje za taj čin. Za postizanje glavnog cilja autori u studiji predlažu tri dijela globalnog rješenja. Prvi

¹ Na groblju Poreč prva je sahranjena pok. Marija Šegon u starosti od 67 godina, i to dana 15. 12. 1920. godine u 10 sati.

² Običaji ceremonijalne sahrane na groblju Poreč ističu se na relaciji mrtvačnica i ukopno mjesto pokojnika. U prostoriji mrtvačnice prije pogreba odloži se lijes s pokojnikom. Do lijesa stoji njegova bliža rodbina i prima sućut od posjetitelja. Posjetitelji iskazuju kraću molitvu i blagoslov s maslinovom grančicom. Prije pogreba u mrtvačnicu dolazi svećenik, uz njegov blagoslov i molitve izvan mrtvačnice okuplja se povorka ljudi u tri ili četiri reda, posebice muzički sastav i predvodnik s križem. Oni u određeno vrijeme, koje je istaknuto na oglasima, odvede pokojnika do crkvice u kojoj se odvija misa za pokojnika, a zatim do mjesta ukopa. Na mjestu ukopa za značajne ličnosti čitaju se govori te slijedi posljednja molitva svećenika. Put pogreba od mrtvačnice do mjesta ukopa u intervalima prati muzika kao zvuk tuge i posljednji oproštaj od pokojnika.

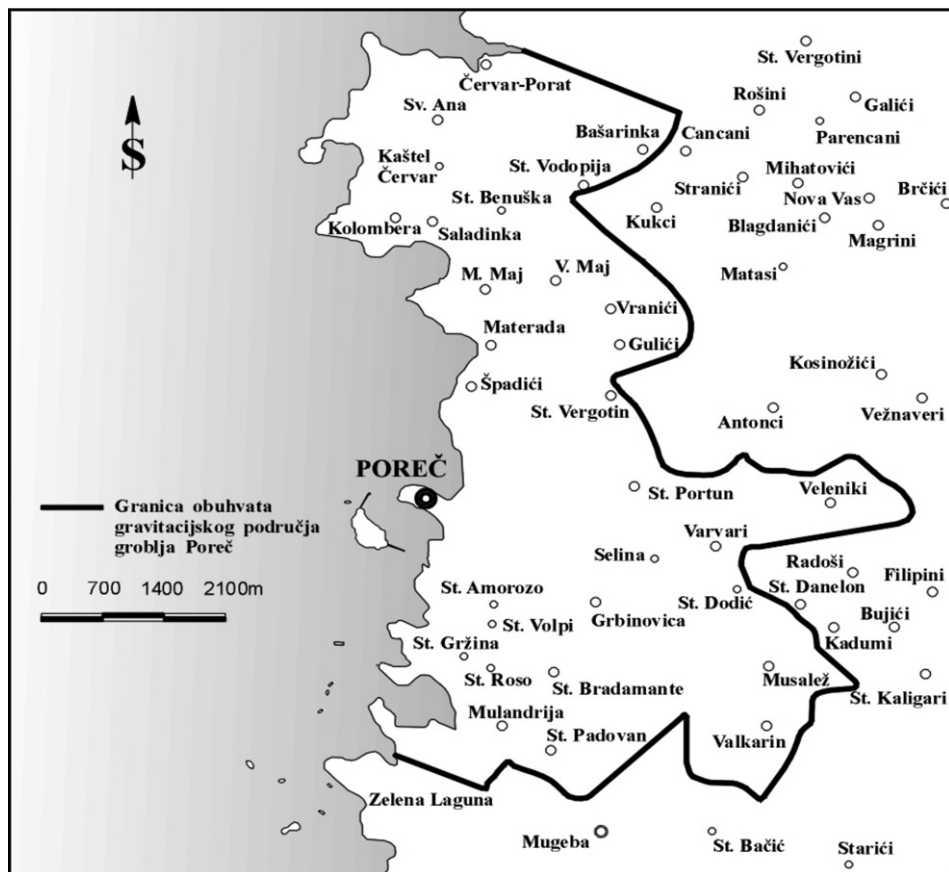
³ Gravitacijsko područje uvjetovano je najkraćim prometnim vezama od mjesta stanovanja do groblja.

⁴ Komisija za ocjenu Studije o utjecaju na okoliš, donijela je Ocjenu, klasa: 350-01/95-01/87, ur. br. 2167/01-07-96-3, od 24. srpnja 1995., kojom se prihvaća Prethodna i Konačna studija o utjecaju na okoliš za gradsko groblje Poreč. Predsjednik komisije: Damir Hrvatin, dipl. ing. arh.; članovi: Silva Žaja, sanit. ing.; Nada Modrušan, dipl. ing. građ.; Ljiljana Dravec, dipl. ing. kem. i Marijan Filipović, dipl. ing. građ. Izrađena je stručna podloga za proširenje groblja, te je Poglavarstvo grada Poreča donijelo Odluku o donošenju stručnih podloga za proširenje gradskog groblja Poreč. Ono je 1996. godine prošireno s jugozapadne strane u širini postojećeg groblja. Obrada teksta, slike i tablice u ovom članku izvodi su iz studije i stručne podloge.

⁵ *Usluga* je naziv pravne osobe za obavljanje djelatnosti čistoće, odvodnje otpadnih voda, pogreba, i dr., za područje Poreštine. Osnovala ju je Skupština općine Poreč prije 1993. godine, a nakon toga vremena za istu djelatnost ima naziv Komunalno poduzeće "*Usluga-Poreč*" d.o.o. Osnivači su sve jedinice lokalne samouprave za istaknuto područje.

se odnosi na glavne prometne osovine za širenje groblja uz poštivanje ambijentalnosti i etape građenja. Drugi dio rješenja proizlazi iz nužnosti širenja groblja i uvjeta zaštite okoliša, te planiranja i usklađivanja ukupne infrastrukture groblja kako danas tako i u budućnosti. Rješavanje problema podrazumijeva i uporabu primjerene metodologije rada.

Slika 1.
Gravitacijsko područje stanovnika na groblje Poreč

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč (1994.).

Tijek aktivnosti u istraživanju je sljedeći:

- prikupljena je i proučena literatura koja se bavi problemom groblja;
- utvrđeno je gravitacijsko područje stanovnika;
- izrađeni su slikovni prikazi postojećeg stanja groblja;

- prikupljeni su i obrađeni podaci broja umrlih i broja stanovnika;
- primijenjena je metoda dimenzioniranja groblja;
- računalom su obrađeni prikazi slika i odgovarajuća tehnička rješenja.

Osobita pozornost u radu posvećena je ispunjavanju zahtjeva i uvjeta zaštite okoliša. Poteškoću elaboriranja ove problematike predstavljala je činjenica što u našem zakonodavstvu (Zakon o grobljima, 1960., 1965.; Pravilnik o uređenju groblja i sahrani umrlih, 1962.), te lokalnim propisima (Odluka o grobljima, 1978.) nedostaju sveobuhvatni standardi ove naravi (struktura namjene površina, veličine groblja i dr.).

U drugom poglavlju, koje nosi naziv *Sadašnje stanje groblja*, dat je prikaz postojeće cjelokupne problematike vezane uz groblje. Slikovni prikazi elaboriraju lokaciju, vlasničko stanje za proširenje groblja, namjenu površina, biljni pokrov površina i infrastrukturu groblja, te odlike namjenskih površina u groblju i uz groblje. *Prijedlog rješenja groblja* naziv je trećeg poglavlja koje na temelju provedene metodologije rada ističe važnost proširenja dajući postojećju namjenu površina šire lokacije i izračun planske površine groblja.

Četvrto poglavlje elaborata, *Program proširenja groblja*, predlaže korake za realizaciji proširenja groblja, dok peto poglavlje, *Groblje i zaštita okoliša*, zbog važnosti zaštite okoliša daje pristup ispunjenju navedenih zahtjeva. U zadnjem poglavlju pod nazivom *Zaključci* sistematično se daju rezultati ovog članka.

Rad je doprinos istraživanju “*Analiza stanja ekološke očuvanosti, te socio-kulturnih značajki pojedinih lokacija*” iz znanstvenog projekta “*Valorizacija selektivnih oblika turizma u održivom razvoju ruralnih prostora*” (2007.), a voditelj projekta je znanstveni savjetnik dr. sc. Desimir Bošković iz Instituta za poljoprivredu i turizam iz Poreča.

2. Sadašnje stanje groblja

2.1. Lokacija groblja

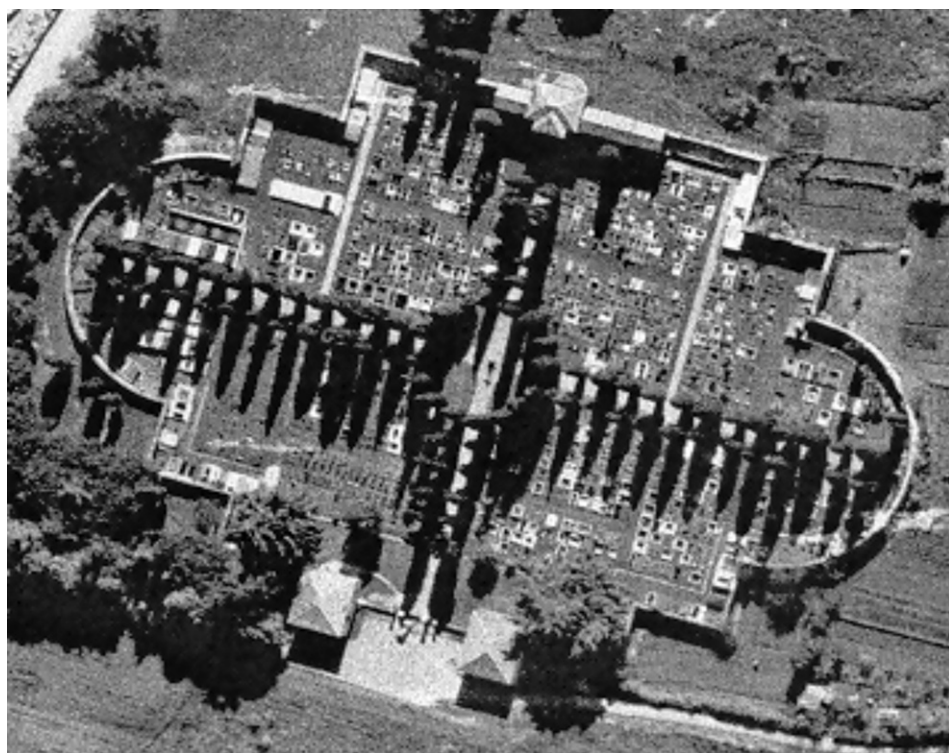
Groblje (*lat. coemeterium, engl. cemetery, church-yard, franc. cimetičre, tal. cimitero, campo-santo, njem. friedhof*) je, prema geološkom sastavu tla, položaju i veličini, posebno odabrano zemljište namijenjeno sahrani posmrtnih ostataka ljudi (Opća enciklopedija, 1977.). Logično je, stoga, da svako naselje, a naročito grad, pored ostalih suvremenih, gospodarskih, kulturnih i komunalnih institucija, treba imati i kvalitetno uređeno groblje (Kosić, Maleković, Vareš, 1974.; Bonetti, 1977.; Kollenz, Čorak, Nikolić, Majerić, 1986.; Mardetko, 1989.) koje zadovoljava ne samo u estetskom i tehničkom smislu, već i u sanitarno-higijenskom (Komitet, 1949.; Žarković, 1970.). Takva groblja osim funkcionalne izvedbe osnovnih površina (koja obuhvaća kako arhitektonsko uređenje, tako i učinkovito odvijanje tehnološkog

procesa) sastoje se i od pomoćnih površina kojima se osim ambijentalne funkcije pejzažnog oblikovanja prostora osigurava prostor neophodan za smještaj pratećih sadržaja (Kollenz, 1970.).

Sadašnja lokacija porečkog groblja je na k.č. 4.788 K.O. Poreč i ograđeno je zidnom građevinom (slika 2.). Groblje je smješteno istočno od povijesne jezgre grada Poreča na udaljenosti cca 1.250 metara (mjereno od Peterokutne kule).

Slika 2.

Aviosnimak lokacije groblja Poreč

Izvor: Groblje Poreč, Ured za katastarsko geodetske poslove – Ispostava Poreč, (1994.).

Sa snimke lokacije groblja Poreč i namjene površina iz Generalnog urbanističkog plana grada Poreča možemo ustvrditi sljedeće:

- lokacija groblja sa sjeverne strane, na udaljenosti od 15 metara, određena je lokalnom prometnicom Poreč – Dračevac;
- na istočnoj strani, na udaljenosti cca 1 kilometar od groblja, planira se gradska obilaznica;

- zapadno od postojećeg groblja, na udaljenosti od 110 metara prolazi regionalna cesta Poreč – Vrsar;
- južna strana groblja, na udaljenosti od 90 i 110 metara, sadrži dvije obiteljske kuće. Kuće su smještene na brežuljku, međusobne udaljenosti cca 120 metara;
- groblje je uokvireno zidnom građevinom pravilnog geometrijskog oblika. Ima simetrično postavljena grobna polja i pravilan ortogonalni raster puteva između grobnih polja.

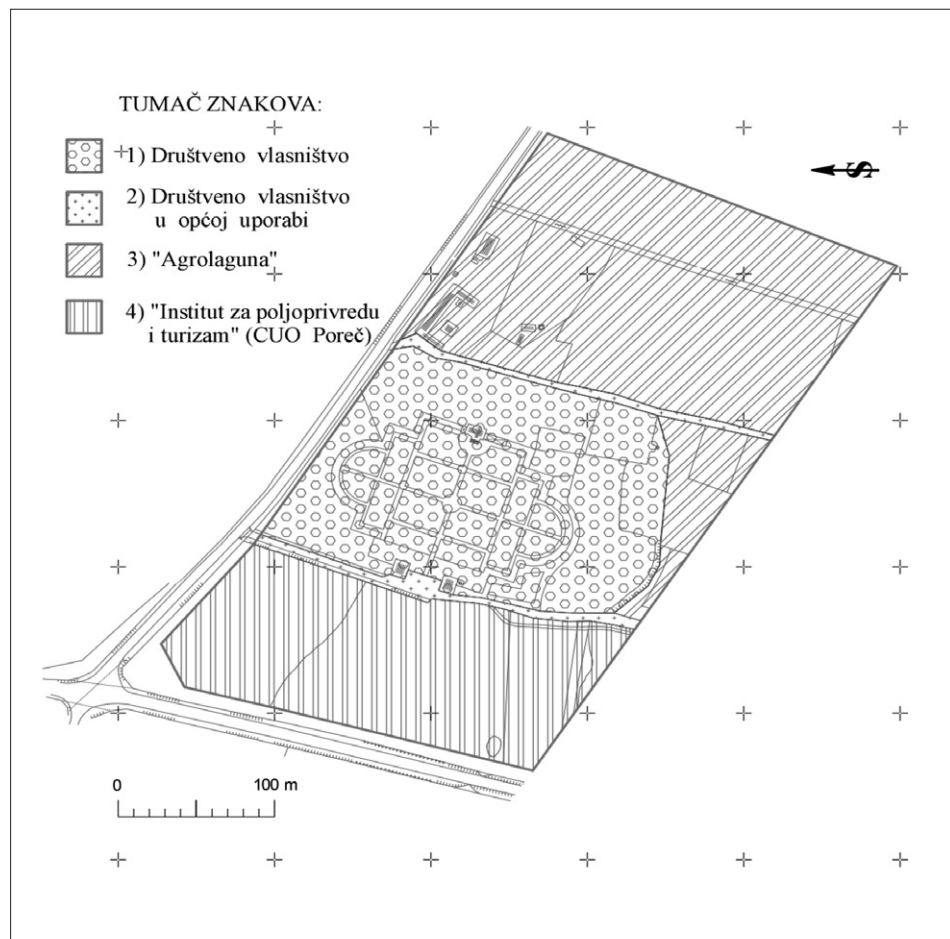
2.2. Vlasničko stanje za proširenje groblja

Prema prikupljenim podacima, stanje zemljišta za proširenje groblja karakterizira struktura različitog vlasništva. Riječ je o privatnom vlasništvu, tzv. društvenom vlasništvu⁶, zatim društvenom vlasništvu u općoj uporabi, te vlasništvu poduzeća “Agrolaguna” Poreč, Instituta za poljoprivredu i turizam, Poreč, i Šumarije Poreč (vidi sliku 3.).

⁶ U vremenu od 1945. do 1990. na teritoriju bivše Jugoslavije postojao je poseban oblik vlasništva – društveno vlasništvo. Zemljište u društvenom vlasništvu davalo se na korištenje fizičkim i pravnim osobama putem nadležne vlasti u jedinici lokalne samouprave (općina). Više o tome Ružička, B. (1994.). Zemljišne knjige. Informator.

Slika 3.

Vlasničko stanje površina u planskom obuhvatu groblja Poreč

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, (1994.).

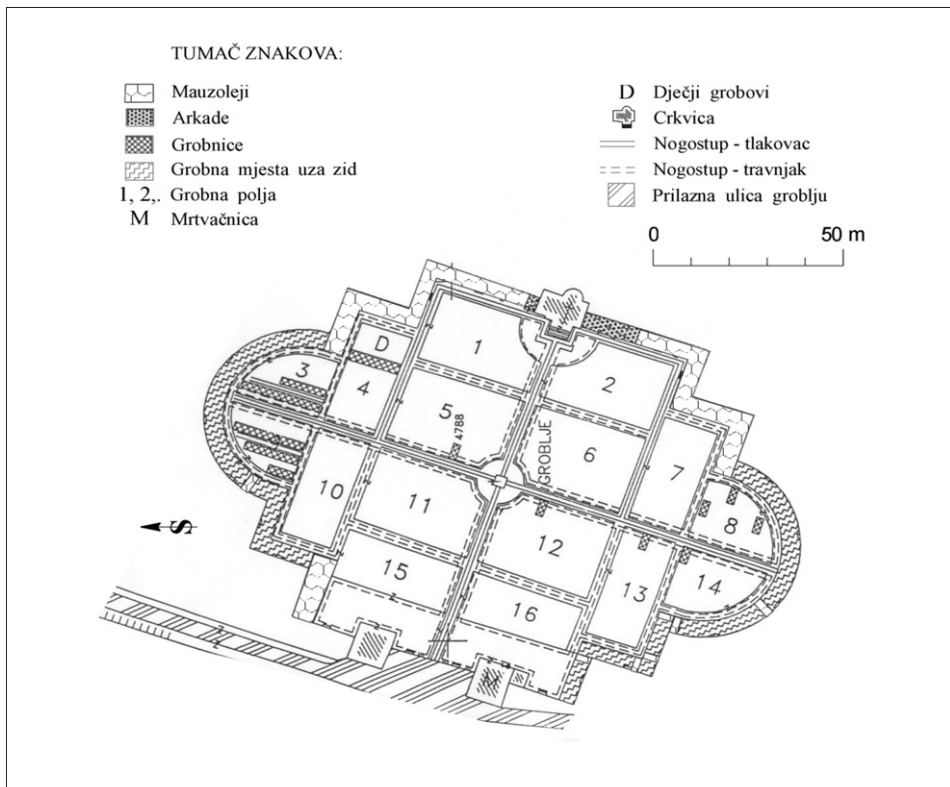
2.3. Prikaz namjena površina

Sa zapadne strane groblja, na centralnom dijelu, nalaze se dvije građevine i to mrtvačnica i trgovina pogrebnih usluga između kojih se smjestio ulazni portal. S istočne strane groblja u zidnu građevinu ukomponirana je crkvice za vjerske obrede, a do nje arkade a ispod čega su zatvorene podrumske prostorije⁷. Ukupno je evidentirano

⁷ Ispod crkvice i arkada posebno su izvedene zatvorene podrumske prostorije koje podsjećaju na kriptu. Moguće je da su istaknute prostorije bile namijenjene za smještaj sarkofaga u koji bi se sahranio mrtvac (značajna ličnost za vrijeme života).

16 grobnih polja, a sadrže grobove za horizontalni ukop jednog do tri mrtvaca, a ponegdje ima i grobnica i mauzoleja. Na okvirnoj strani groblja, pretežito do zidne građevine prislonjeno je niz mauzoleja, grobnica i grobova⁸ (slika 4.). Zidna građevina ujedno je arhitektonski element koji ima višestruko značenje za doživljaj, kako iz udaljenosti, iz neposrednog pristupa, tako i iz unutrašnjosti groblja (visina zida, materijal i osnovna obrada zida i ulaza), te kao element zaštite i kontrole groblja. Dječji grobovi imaju najmanje grobno polje. Riječ je pretežito o zemljanim grobovima malih dimenzija za ukop djece do 3 godine i od 3 do 10 godina starosti.

Slika 4.
Namjena površina groblja Poreč

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, (1994.).

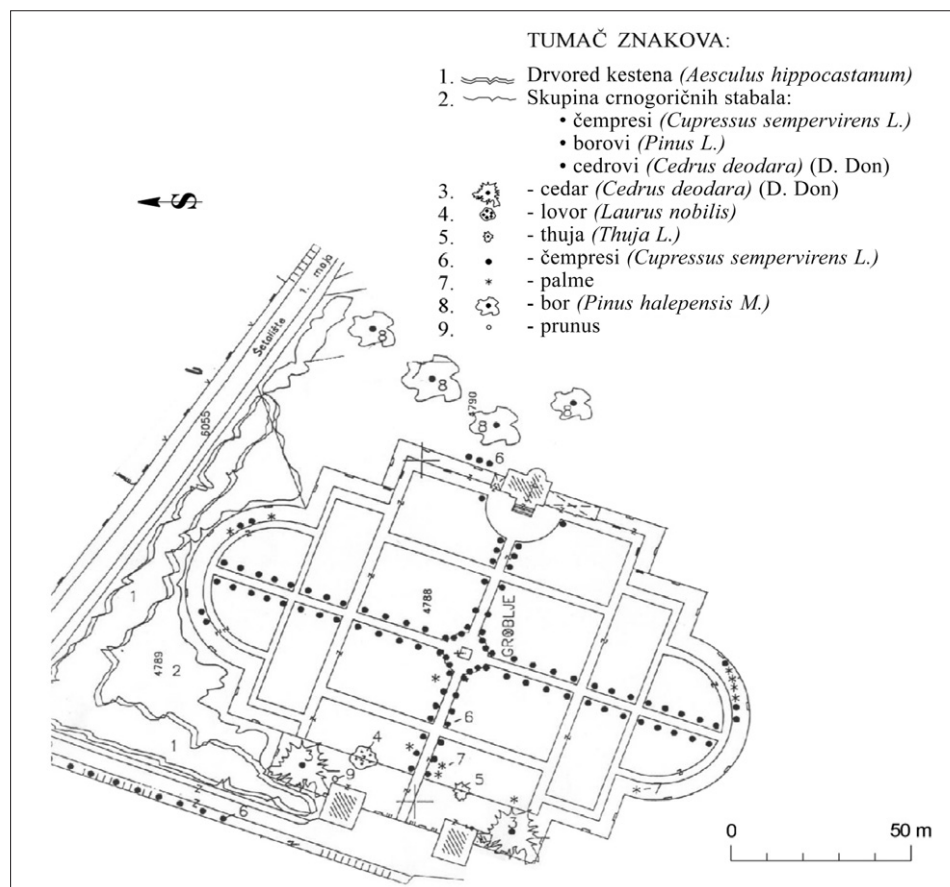
⁸ Mauzolej je grobno mjesto u kojem se vrši ukop mrtvaca, a ima nadzemno ukrašenu malu ili veću građevinu u vidu kućice, postamenta i sl. Grobnica je grobno mjesto za ukop mrtvaca u zidanu ili betonsku građevinu ugrađenu ispod razine zemljišta. Na području Istre mauzolej ili grobnica naziv je za obiteljske grobnice od 3 do 10 mogućih istovremenih ukopa mrtvaca. Mogu biti izvedeni u horizontali jednoredno ili s međuprostorom kao jednoredno ili dvoredno, a vertikalno je katna postava od 2 do 4 ukopa jedan iznad drugoga.

Katastarska površina groblja Poreč je 12.600 m², a prema izmjeri površina iznosi 12.720 m². Struktura namjene površina je sljedeća: površina namjene građevina 2,62%, površina namjene puteva i zelenila 32,49%, površina namjene zemljanih grobova 63,99%, površina namjene grobnica 0,34% i površina namjene mauzoleja 0,56%.

2.4. Prikaz postojećeg biljnog pokrova na groblju

Na ulazu u samo groblje, uz lijepo njegovan travnjak, s lijeve i desne strane nalazi se po jedan cedar. Uz glavne staze groblja pravilno su raspoređeni čempresi koji dominiraju cijelim prostorom. Na slici 5. dat je prikaz biljnih vrsta.

Slika 5.
Prikaz biljnih vrsta na groblju Poreč

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, (1994.).

Ukupno 88 čempresa čini drvored u obliku križa, tako da groblje dijele u četiri jednaka dijela. Izvan spomenutog drvoreda zasađeno je još 7 čempresa, raspoređenih pojedinačno ili u paru. Čempresi su velike hortikulturene vrijednosti, a kako su dosegli visinu od petnaestak metara na pojedinim primjercima potrebno je izvršiti intervenciju unutar krošnje (odrezati suhe grane, pomladiti vegetacijske vrhove i dr.). Od ostalih biljnih vrsta, nailazimo na dvanaestak palmi, pojedinačno ili grupno raspoređenih, jednu thuju i skupinu lovora.

Na pojedinim grobovima rastu: *Yucca*, *Buxus*, *Cotoneaster* i pokoji *Juniperus horizontalis*. Od cvjetnih vrsta najzastupljenija je *Bergenia cardiofolia*. Zelenilo unutar groblja visoke je hortikulturene vrijednosti, pa je prilikom proširenja groblja potrebno slijediti započeti niz s istim biljnim vrstama i unositi pokoju novu (*Thuju*, *Juniperus horizontalis*, *Cotoneaster*, *Prunus laurocerasus*). Postojeće vrste bilja unutar groblja svojim izgledom djeluju umirujuće, otporne su na zračna strujanja, vjetrove i plinove, te je opravdano da se upravo one, uz nadopunu drugim vrstama, koriste pri proširenju groblja.

2.5. Infrastruktura

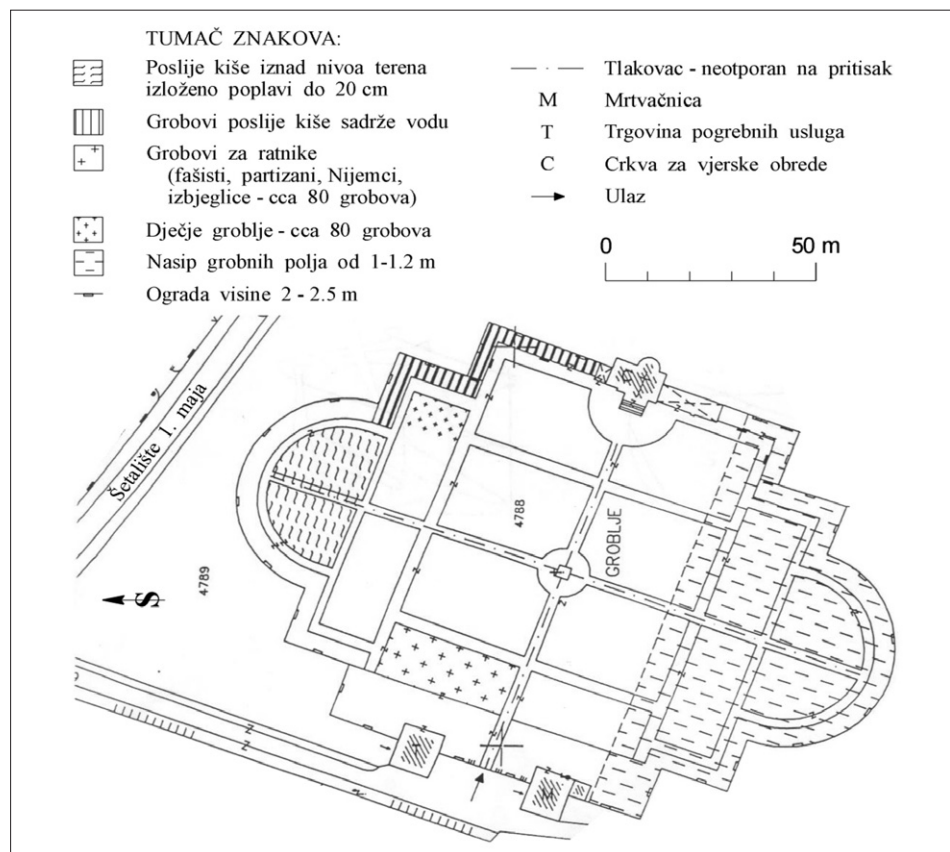
Stanje infrastrukture groblja je sljedeće:

- do ulaza u groblje vodi asfaltirana pristupna ulica;
- unutar groblja uređeni su, u strogo arhitektonskom izgledu, glavni putevi od tlakovca crvene boje, s drvoredom čempresa, sve do puteva uz crkvu;
- ostali putevi nedovoljno su održavani, slabo nasipani tucanikom i bez izgrađenih rubnjaka;
- uz rubne dijelove groblja postavljene su kose betonske ploče, koje služe kao rubnjaci i skupljači oborinskih voda;
- objekti unutar groblja priključeni su na električnu mrežu, ali bez izgrađene rasvjete unutar groblja, kao i prilazne ulice do ulaza u groblje;
- od vodovodnih instalacija uređena je samo jedna slavina, kojom se može služiti građanstvo;
- od ostalih vrtnih elemenata nedostatan je broj klupa ispred, kao i unutar groblja, dok broj metalnih naprava za skidanje zemlje s obuče zadovoljava.

2.6. Odluke namjenskih površina u groblju i uz groblje

Na slici 6. identifikacije stanja dat je prikaz odlika namjenskih površina groblja sa stajališta specifičnosti i povoljnosti.

Slika 6.
Stanje dijelova groblja Poreč

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, 1994.

Istraživanjem su utvrđene neke nepovoljnosti koje traže odgovarajuće sanacijske radove:

- sjeverni dio grobnih polja je mjesto poplave poslije kiša;
- izgrađene grobnice na istočnoj strani imaju poplavljena dna;
- postojeći tlakovac na glavnim putovima groblja popušta pod pritiskom dostavnih vozila (građevinskog materijala za grobnice);
- južni dio grobnih polja nalazi se u nasipu debljine od 1 do 1,2 metra;
- postoji grobno polje za sahranu sudionika rata, prognanika i izbjeglica. Na tom grobnom polju sahranjivani su partizani, fašisti, Nijemci, prognanici i izbjeglice (cca 80 ukopa);
- posebno je određeno manje grobno polje za sahranu djece, cca 80 mjesta.

Za vrijeme pogreba prostor od raskrižja regionalne ceste Poreč – Vrsar i lokalne ceste Poreč – Dračevac do pristupa u naselje Žatika, Trgovački centar Žatika, naselje Grbinovica, pa sve do ulaza u groblje, zaposjednu parkirana vozila. U nekoliko navrata za vrijeme pogreba značajnih ličnosti evidentirano je parkiranje od 200 do 250 automobila. Evidentirano parkiranje vozila fotografirano je i sastavni je dio studije, a locirano je na cestama i putevima – prometnicama, kao prometnice u okruženju groblja. Na istaknutim prometnicama protočnost vozila najčešće je u zastoju i upitna je s aspekta sigurnosti prometa.

3. Prijedlog proširenja groblja

3.1. Važnost proširenja

Svako naselje, pored ostalih suvremenih, gospodarskih, kulturnih i komunalnih institucija, zahtijeva i kvalitetno uređeno groblje. Groblje mora zadovoljavati ne samo estetske i tehničke uvjete već i sanitarno-higijenske. Groblja, osim funkcionalno izvedenih osnovnih površina za učinkovito odvijanje tehnološkog procesa, sastoje se i od pomoćnih površina na kojima su locirani neophodni prateći sadržaji.

Groblja u cijelom svijetu zauzimaju i značajno mjesto u okviru komunalnog sustava, a stanovništvo je tradicijom i emocijama vezano uz njih. Kako je već rečeno, porečko groblje izgrađeno je 1920. godine. Od tada, pa sve do danas, na groblju nije bilo intervencija u smislu proširivanja vanjskih zidova groblja, premda je posljednjih desetak godina bila sve izraženija potreba. Groblje Poreč 1993. godine unutar izvornog zida prenapučeno je i kao takvo više nije u stanju normalno funkcionirati. Svaki novi smrtni slučaj predstavlja gotovo nerješiv problem, naročito ako se poštuju propisi rotacijskog turnusa za izvršenje ekshumacije.

Uzimajući u obzir postavljene ciljeve i postojeće stanje groblja za izradu globalnog prijedloga njegova proširenja, utvrđeno je gravitacijsko područje groblja (slika 1.), dinamika smrtnosti (tablica 1.) i popis stanovništva na tom području (tablica 2.).

U tablici 1. prikazano je kretanje broja umrlih u razdoblju od 1970. do 1993. godine. Najmanji broj umrlih osoba je u 1972. godini, a najviši u 1992. godini.

Tablica 1.

Popis umrlih i sahranjenih osoba na groblju Poreč (1970. – 1993.)

Godina	Umrli	Godina	Umrli
1970.	26	1982.	39
1971.	33	1983.	36
1972.	23	1984.	64
1973.	35	1985.	55
1974.	37	1986.	40
1975.	36	1987.	61
1976.	35	1988.	57
1977.	32	1989.	38
1978.	45	1990.	52
1979.	31	1991.	55
1980.	40	1992.	81
1981.	36	1993.	54
Ukupno		1041	

Tablica 2.

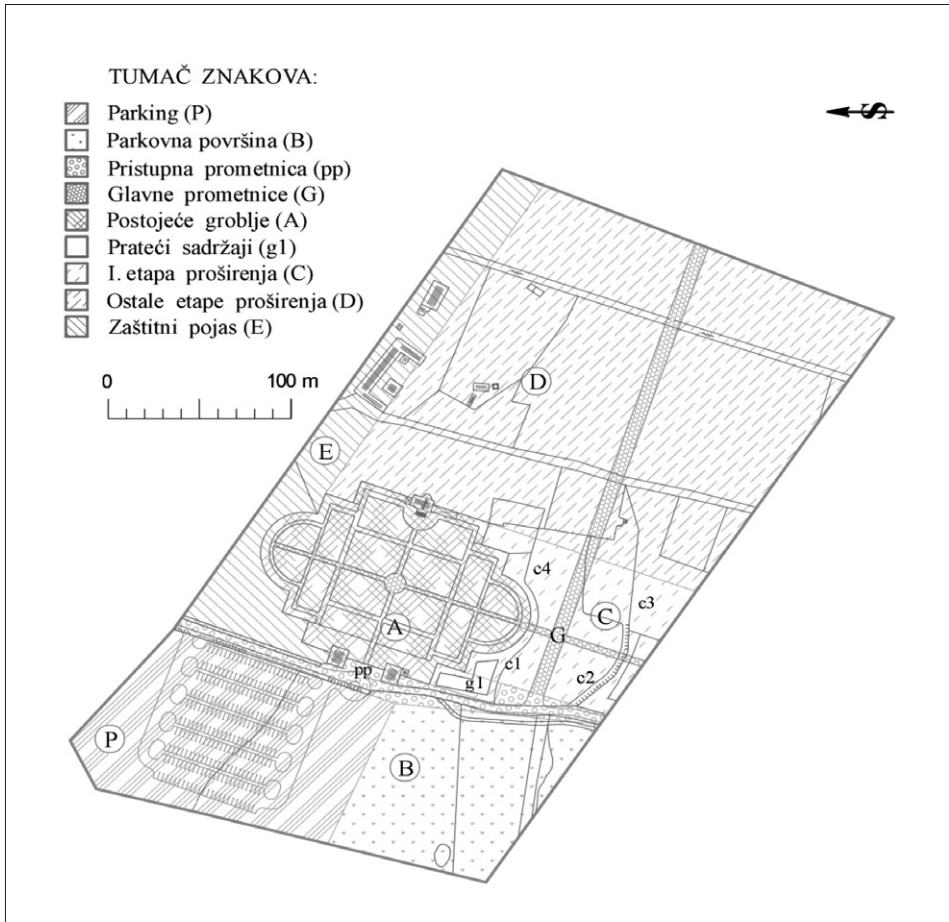
Popis broja stanovnika gravitacijskog područja za groblje Poreč

Naselja	Broj stanovnika			
	1961.	1971.	1981.	1991.
Bašarinka	71	63	65	103
Červar Porat				88
Červar	104	106	198	108
Grbinovica	20	12	15	18
Gulići	13	8	38	100
Kolumbera			32	26
Mali Maj	39	62	81	118
Materada, Maj	38	47	95	95
Musalež	127	102	113	202
Poreč	3006	4328	6382	7539
Špadići	110	183	566	1033
Valkarin	53	47	37	23
Veleniki	109	75	80	90
Veli Maj	78	65	103	127
Vranići, Poreč	28	19	73	189
Vrvari	120	158	298	640
Ukupno	3916	5275	8176	10499

Izvor: Gradsko groblje Poreč, Prethodna studija o utjecaju na okoliš, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč.

Pored groblja Poreč na području bivše općine Poreč postoje i lokalna groblja u većem broju mjesta: Vrsaru, Funtani, Taru, Vabrigi, Novoj Vasi, Žbandaju, Fuškulinu, Gradini, Višnjaju, Sv. Ivanu od Šterne, Sv. Matiji kod Ceriona, Bačvi, Lovreču, Baderni, Kašteliru, Labincima, Božjem Polju u Vižinadi i Sv. Vidu u Brigu.

Slika 7.
Prijedlog proširenja groblja Poreč

Izvor: Stručna podloga za proširenje gradskog groblja Poreč, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, 1995.

Slika 8.

Groblje Poreč – prošireno (aviosnimak iz 2004.)

Izvor: Upravni odjel za prostorno planiranje i zaštitu okoliša Poreč.

Prijedlog proširenja postojećeg gradskog groblja utvrđen je na temelju Generalnog urbanističkog plana grada Poreča 1984. godine, uz uvjet da njegov kapacitet (gruba procjena) zadovoljava potrebe grada Poreča. Iz temeljnih zahtjeva i podataka o gravitirajućem broju korisnika groblja, te mortaliteta tih potencijalnih korisnika, proizašla je planska površina prikazana na slici 7., s prikazom okvira šire lokacije groblja.

3.2. Postojeća namjena površina šire lokacije

Do ulaza u groblje, s glavne ceste Poreč – Dračevac, vodi asfaltirana cesta kroz drvoređ kestenova i čempresa. Izvan zidova groblja, s južne strane, nalaze se vrtovi u kojima se pretežno uzgaja povrće s ponekom voćkom, bez značajnije biološke i ekonomske vrijednosti. Do vrtova vodi asfaltirani put obrastao kupinom. Unutar vrtova nalaze se drvene barake koje služe za odlaganje alata i pribora. Zapadni dio izvan zidina groblja je bez biljnog pokrova, ne računajući mjestimičnu zakorovljenost, najneuredniji je dio i uglavnom služi kao odlagalište građevinskog materijala. Uz samu crkvu, iza zidova groblja, nalaze se tri čempresa i četiri bora. Na sjevernoj strani, tj. sjeverozapadno od centra groblja, nalazi se skupina borova, pinija, cedrova, a kao drvoređ uz rubove ceste dominantan je divlji kesten. Iako je to najuređeniji dio izvan zidina groblja, i njega je potrebno pejzažno oblikovati (regulirati odvodnju površinskih voda, oblikovati travnjake i urediti pješačku stazu s klupama i sl.). Prostor između regionalne ceste Poreč – Vrsar i groblja obrađeno je i neobrađeno poljoprivredno zemljište.

3.3. Izračunavanje planske površine groblja

Planska površina groblja dosegla bi veličinu cca 10,78 ha. Izračunata planska površina koja uključuje korisnu i dodatnu površinu groblja veličina je koja treba zadovoljiti potrebe ukopa pokojnika za više od 100 godina⁹. Navedene veličine određene su uz pretpostavke:

- iste stope rasta stanovništva kao i prethodnih 30 godina i
- izostanka specifičnih okolnosti većih razmjera (kataklizme, ratna razaranja, epidemije i sl.).

4. Program proširenja groblja

Na temelju opisa postojećeg stanja neophodni su investicijski radovi za nova grobna polja izvan postojećeg groblja koji bi trebali u što kraćem roku osigurati normalne uvjete za sahranu pokojnika. U tu svrhu predlažu se etape proširenja, građenja i uređenja groblja. Da bi se tako pristupilo potrebno je:

- planski razmjestiti globalnu namjenu površina za funkcionalnu sahranu pokojnika i prateće sadržaje. Radi postignuća kontinuiteta etapnog širenja potrebno je prethodno odrediti glavni pravac puta, mjesto za parking vozila, park-površine i ostale funkcionalne sadržaje. Za njihova rješenja bitno je sagledati shemu funkcioniranja pogrebne usluge (povorka ljudi, pogrebna vozila, vijenci, buketi, mrtvačnica, vjerska građevina i drugi prateći sadržaji);
- utvrditi etape realiziranja proširenja: (a) prva etapa: izvedba dijela glavnog puta, planiranje terena, izrada drugih glavnih ulaznih vrata za novi dio groblja, ogradni zid, drenaža terena, rješenje infrastrukture vodovoda, odvodnje i javne rasvjete, hortikulturno uređenje, probijanje zida s južne strane groblja, izrada parkirnog prostora i dijela parka; (b) ostale etape se predlažu radi usmjerajućeg karaktera istih prema programu nadležne komunalne organizacije za pogrebne usluge.

⁹ Za dimenzioniranje groblja (gruba procjena) primijenjen je sljedeći normativ: za grobove odraslih u površini od 4 m², djece u površini 2 m². U istaknute površine uračunati su minimalni razmaci između grobova od 0,3 metra i dodatne površine groblja. Izračunata je projekcija broja stanovnika po stopi od 3,34% za idućih 30 godina (1991. – 2021.). Od ukupnog broja stanovnika, izdvaja se 5% za površine dječjih grobova. Izračun $(28.148 \times 0,95 = 26.740 \times 4 + 1.408 \times 2 = 106.960 + 2.816) = 10,78$ ha. Od ukupne površine 30% treba biti rezervirano za dodatne površine infrastrukture groblja, a odnose se na pristup, park i parkirališta.

5. Groblje i zaštita okoliša

Radi bližeg određenja mogućeg utjecaja proširenja groblja na okoliš, polazimo od toga da je prirodno okruženje – zrak, tlo, voda i more, klima, biljni i životinjski svijet u ukupnosti uzajamnog djelovanja i kulturna baština kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek. Groblje je “spomenik parkovne arhitekture” – aleja piramidalnih čempresa u groblju i grupa cedrova, divljeg kestena i pinija kod ulaza u groblje Poreč¹⁰. Zbog svega prethodno navedenog autori ističu da je cilj procjene utjecaja na okoliš sljedeći:

- osigurati ostvarenje načela preventivnosti usklađivanjem i prilagođavanjem zahvata, građenja, odnosno obnove građevine ili obavljanja djelatnosti s prihvatnim mogućnostima okoliša na određenom području;
- sagledati moguće nepovoljne utjecaje na tlo, vodu, more, zrak, šume, klimu, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, krajolik, prostorne i kulturne vrijednosti, njihove međusobne odnose. Pri tome je potrebno uzeti u obzir i druge planirane zahvate i mogući međuutjecaj s postojećim ili planiranim zahvatima na području na kojem se sagledava utjecaj zahvata;
- osigurati vrednovanje utjecaja na okoliš, odnosno dijelove okoliša, i mjera zaštite okoliša kako bi se nepovoljni utjecaji sveli na najmanju moguću mjeru i kako bi se postigla najveća moguća očuvanost kakvoće okoliša;
- sve prethodno navedeno provesti u okviru pripreme zahvata, odnosno prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za zahvat za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

Za provođenje kvalitetne zaštite okoliša potrebno je poduzeti i mjere koje se ogledaju kroz aktivnosti:

- predviđanja, praćenja, ograničavanja i uklanjanja nepovoljnih utjecaja na okoliš;
- zaštite i uređenja izuzetno vrijednih dijelova okoliša;
- sprječavanja rizika i opasnosti po okoliš;
- poticanja korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije;
- korištenja proizvoda i proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš;
- ujednačavanja odnosa zaštite okoliša i gospodarskog razvoja;
- sprječavanja zahvata koji ugrožavaju okoliš;
- sanacije oštećenih dijelova okoliša;
- razvoja svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite okoliša;

¹⁰ Odredbama prostornih planova groblje Poreč je spomenik parkovne arhitekture, što je utvrđeno Prostornim planom zajednice općine Rijeka iz 1984. godine, Prostornim planom općine Poreč iz 1991., te člankom 97 Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Poreča, Službeni glasnik grada Poreča, br. 11/01.

- donošenja pravnih propisa o zaštiti okoliša;
- obavještanja javnosti o stanju okoliša kao i participaciji javnosti u njegovoj zaštiti.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja autori studije groblja dolaze do zaključka da je potrebno izraditi stručnu podlogu za proširenje groblja Poreč. U tu svrhu neophodno je provesti sljedeća istraživanja u budućnosti:

1. izraditi analizu geotehničkog sastava i svojstva tla dubine min. 5,0 metara za grobna polja;
2. izraditi ekspertizu sanitarno-higijenskih uvjeta lokacije groblja Poreč.

U međuvremenu, do pisanja ovog članka, izrađena je stručna podloga, projektna dokumentacija za proširenje groblja u Poreču, te su ishodene odgovarajuće suglasnosti i odobrenja. Izvedena je prva etapa proširenja groblja, a trenutno je u izvedbi vanjsko uređenje groblja i pripadajuće parkiralište.

6. Zaključci

Na temelju izloženog autori izvode zaključak o prijekoj potrebi proširenja gradskog groblja u Poreču i aludiraju na nužnost etapnog pristupa problemu. Nadalje, upućuju na potrebu za hitnim predlaganjem i razmatranjem globalnog rješenja radi izrade detaljnih programa i projekata po fazama realizacije. Pritom se posebna pozornost treba posvetiti programu zaštite okoliša od utjecaja groblja, uključujući izvršenje snimanja i donošenja konkretnih mjera provođenja te zaštite.

Promatrano razdoblje od 1920. do 1993. godine vrijeme je nastanka, izgradnje, arhitektonskog oblikovanja, unutarnjeg uređenja, zaštite kulturnog dobra i ukopa pokojnika do potpunosti svih grobnih mjesta. Riječ je o vremenski jednoj zaokruženoj povijesnoj i prostornoj cjelini, kao svojevremenom iskustvu studijskog rada koji računa na kontinuitet ili etape širenja groblja.

Literatura

1. Ancelj, F. B.; Bajagić, S.; Božac, O. (1988). *Studija o utjecaju na okolinu "Groblje Montegiro"* – Pula. Pula: OOUR Arh-projekt.
2. Bonetti, Z. (1977). Programska faza detaljnog urbanističkog plana novog groblja Drenova. *Parkovi i nasadi Rijeka*. Rijeka: PIN.
3. Friganović, M. (1978). *Demogeografija stanovništva svijeta*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Kosić; Maleković; Vareš (1974). *Monografija Mirogoj*. Zagreb: GZH i Gradska groblja.
5. Kollenz, M. (1970). *Urbanističko i arhitektonsko oblikovanje groblja*. Habilitacijski rad. Zagreb: Arhitektonski fakultet.
6. Kollenz; Čorak; Nikolić; Majerić (1986). *Monografija Krematorij-Mirogoj*. Zagreb: Gradska groblja.

7. Marđetko, S. (1989). *Miroševac*. Zagreb: Gradska groblja.
8. Poropat, A.; Radoičić, V. (1994). *Gradsko groblje Poreč. Prethodna studija o utjecaju na okoliš*. Poreč: Institut za poljoprivredu i turizam.
9. Poropat, A.; Milotić, A.; Radoičić, V.; Pribetić, Đ. (1995). *Gradsko groblje Poreč. Konačna studija o utjecaju na okoliš*. Poreč: Institut za poljoprivredu i turizam.
10. Poglavarstvo Grada Poreča (1995). Zaključak o izradi Stručnih podloga za proširenje gradskog groblja u Poreč, klasa: 350-01/95-01/2, ur. br. 2167/01-08-95-1, od 15. svibnja, 1995.
11. Poropat, A. (1995). *Stručna podloga za proširenje gradskog groblja Poreč*. Poreč: Institut za poljoprivredu i turizam.
12. Poglavarstvo Grada Poreča (1996). Odluka o donošenju Stručnih podloga za proširenje gradskog groblja Poreč, klasa: 350-01/96-01/19, ur. br. 2167/01-08-96-1, od 9. srpnja, 1996.
13. Prelog, M. (1957). *Poreč grad i spomenici*. Beograd: Kolaričev narodni univerzitet (17).
14. Ružička, B. (1994). *Zemljišne knjige*. Zagreb: Informator.
15. Žarković, G. (1970). *Udžbenik higijene*. Sarajevo: Medicinski fakultet.
16. *** (1988). Geološki Vjesnik. *Glasiilo Geološkog zavoda u Zagrebu i Hrvatskog geološkog društva*.
17. *** (1984). Generalni urbanistički plan grada Poreča. *Službene novine ZO Rijeka*, 32.
18. *** (1949). Komitet za zaštitu narodnog zdravlja, Savezna sanitarna inspekcija, Higijena građevinskih objekata, Zagreb: Medicinska knjiga.
19. *** (1978). Odluka o grobljima. *Službene novine ZO Rijeka*, 33.
20. *** (1977). *Opća enciklopedija*. Zagreb, Ljubljana: Mladinska knjiga.
21. *** (1984). Pravilnik o izradi studije o utjecaju na okolinu, *Narodne novine SRH*, 31.
22. *** (1962). Pravilnik o uređenju groblja i sahrani umrlih. *Narodne novine SRH*, 2.
23. *** (1981). *Statistički godišnjak Zajednice općine Rijeka*, Rijeka.
24. *** (1960, 1965). Zakon o grobljima. *Narodne novine SRH*, 32.
25. *** (1994). Zakon o zaštiti okoliša. *Narodne novine RH*, 82.

Amorino Poropat
Zdravko Šergo

Institute of Agriculture and Tourism, Poreč, Hrvatska
e-mail: amorino@iptpo.hr; e-mail: zdravko@iptpo.hr

Jasmina Gržinić

University of Juraj Dobrila in Pula, Hrvatska
e-mail: jgrzinic@efpu.hr

Characteristics of Poreč Cemetery (1920. – 1993.)

Abstract

The capacity of Poreč cemetery is completely filled inside its perimeter walls. This caused a huge problem for the municipal service USLUGA from Poreč since there is no place for new burials. We have documented and elaborated a series of questions in the area of environment protection included in the plan for the extension of Poreč cemetery, which would ensure enough space for new burials and the necessary infrastructure from a parking lot, park areas and buildings to newly planned burial lots.

Key words: cemetery, environment, area destination, infrastructure.

Received on: July 2007

Accepted on: October 2007